

τοῦτο τιθέμενον εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ θειικοῦ ἔξοδος παράγει τὴν θειικὴν σόδα, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ De la Metherie, καθηγητῆς τοῦ Λυκείου τῆς Γαλλίας, προστέειν εἰς τὰς παραδόσεις αὐτοῦ νὰ ἐξαγάγῃσι πότασσαν ἀναμιγνύοντες αὐτὴν μετ' ἀνθρακός. Ὁ Leblanc ἐδοκίμασε τὴν ἀντίδρασιν ταύτην, ἀλλ' εἶδεν ὅτι παρήγετο θειοῦχον νάτριον καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ, οὐχὶ δὲ ὡς ἠλπίζετο ἀνθρακικὸν νάτριον καὶ θειικὸν ὀξύ. Ὡς ἐξ ἀληθοῦς ἐμπνεύσεως ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα νὰ ῥίψῃ κιμωλίαν εἰς τὸ μίγμα τοῦτο· διὰ τῆς ἀπλῆς ταύτης προσθήκης ἡ σκευασία τῆς τεχνητῆς ποτάσεως κατέστη γεγονός. Παρατηρητέον ὅτι οὔτε ὁ Leblanc οὔτε ἄλλος τις τῶν συγχρόνων ἐνόει καλῶς τὴν θεωρίαν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτευχθείσης ἀντιδράσεως, ἀλλ' ἔχον ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα τῆς ἐφευρέσεως κατῳρθῶσε διὰ πολλῶν δοκιμῶν καὶ ἐρευνῶν ἐπιμόνων, καὶ διὰ σειρᾶς ἐπιτηδείων πειραμάτων, νὰ ὀρίσῃ τὰς ἀκριβεῖς δόσεις, τὰς ἀναγκαίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς σκευασίας. Ὁ γδοκονταετής ἐφαρμογὴ οὐδόλως μετέβαλε τὰς ἰδέας τοῦ Leblanc ὀρισθεῖσας ποσότητος.

Μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες ἐφῆρμοσαν εὐρύτερον τὴν μέθοδον τοῦ Leblanc, πρῶτος ὑπῆρξεν ὁ J. B. Payen, ὅστις ἐνεκατέστη τῷ 1794 ἐν τῇ ἐρήμῳ τότε πεδιάδι τῆς Grenelle. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἡ κατασκευὴ τῆς τεχνητῆς ποτάσεως τοιαύτην ἔλαβεν ἀνάπτυξιν, ὥστε οὐ μόνον δὲν ὑπῆρχε τοῦ λοιποῦ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς ξένων προϊόντων, ἀλλὰ καὶ ἀπηγορεύθη ἡ τοιαύτη εἰσαγωγή. Τὴν 20 Ἰουλίου 1810 ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Αὐτοκρατορίας» ἐδημοσίευσεν τὸ ἐξῆς διάταγμα· «Ἡ εἰσαγωγή τῆς ξένης ποτάσεως καὶ τοῦ ξένου σάπωνος ἀπαγορεύεται εἰς ὅλα τὰ σύνορα τῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τε ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν».

Τῷ 1823 μόλις ὁ Ἰάκωβος Μασπράττ κατῳρθῶσε νὰ συστήσῃ ποτασσοποιεῖον ἐν Λιβερπούλῃ, παραδεχθεὶς καθ' ὀλοκληρίαν τὸ σύστημα τοῦ Leblanc, τὸ δ' ἐργαστάσιον τοῦτο εἶναι ἔτι καὶ νῦν ἐν τῶν μεγαλειτέρων τῆς τε Ἀγγλίας καὶ τοῦ κόσμου ὅλου.

Ὁ Leblanc κατενόησεν εὐθὺς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐφευρέσεώς του. «Ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τῆς κατασκευῆς τῆς τεχνητῆς ποτάσεως, λέγει, προκύπτει ὅτι ἡ Γαλλία, ἥτις καταναλίσκει κατ' ἔτος μεγίστην ποσότητα ποτάσεως... καὶ ἥτις ἐξάγει νόμισμα πολὺ, ἀγοράζουσα αὐτὴν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, θέλει κρατεῖ τὰ χρήματά της· αἱ τέχναι καὶ ἡ βιομηχανία δὲν κινδυνεύουσι πλέον νὰ στερηθῶσι τὴν οὐσίαν ταύτην τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἕνεκα τῶν περιπετειῶν τοῦ πολέμου ἢ τῆς κακῆς συγκομιδῆς φυτοῦ... Χρησιμοποιοῦνται δὲ ἐπιωφελῶς τὰ θαλάσσιον ἄλας, ἀφθονον παρ' ἡμῶν ὑπάρχον. Δύναμαι νὰ προσθέσω ὅτι ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν ὑλῶν καὶ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ εὐθύνου αὐτῶν, τὰ γεινιάζοντα ἔθνη θέλουσι γίνεαι μετὰ τινα χρόνον ὑποτελεῖ τοῦ ἡμε-

τέρου ὡς πρὸς τὰ διάφορα ταῦτα ἀντικείμενα».

Τὸ μέλλον ἐπραγματοποίησε τὰς ἐλπίδας του. Ὁ Leblanc ἔζησε βίον ἀτυχῆ. Κατὰ τοὺς τίτλους, τοὺς ὁποίους ἐπὶ τινων συγγραμμάτων του βλέπομεν, ἦτο προλύτης τῆς ἰατρικῆς, χημικός, πρῶτον διοικητικὸς ὑπάλληλος τοῦ νομοῦ τοῦ Σηκουάνα, μέλος διαφόρων συλλόγων ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν, ἐγένετο δὲ γνωστὸς διὰ τινων ἔργων ἀφορώντων τὴν κρυσταλλογραφίαν, καὶ ὑπέδειξε μέθοδον, δι' ἧς ἀποκτώνται κρύσταλλα μεμονωμένα καὶ τέλεια εὐμεγέθη. Εἰς τὴν μελέτην τῆς κρυσταλλογραφίας κατέγινε δι' ὅλης σχεδὸν τῆς ζωῆς του, καὶ διὰ τῶν περὶ τὰ κρύσταλλα ἐρευνῶν του ἠλπίζε πιθανῶς ν' ἀποκτήσῃ ἐπιστημονικὴν φήμην.

Αἱ ἐρευναι τοῦ Leblanc, ὑποβληθεῖσαι εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἀπὸ τοῦ 1786 μέχρι τοῦ 1788, ἔτυχον καταχωρίσεως ἐν τῇ «Συλλογῇ τῶν ξένων ἐπιστημόνων». Τῷ 1792 ἀναφορὰ ὑπογραφείσα ἐν τῷ Λούβρῳ ὑπὸ διαφόρων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐξήτει παρὰ τῆς κυβερνήσεως νὰ ἐπιφορτίσῃ τὸν Leblanc νὰ καταρτίσῃ συλλογὴν πλήρη ὅλων τῶν κρυσταλλωμένων ἀλάτων. Κατὰ μῆνα Ἰουνίου τοῦ 1794 ἡ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ γράψῃ πραγματεῖαν περὶ κρυσταλλοτεχνίας, ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἐμπόδισαν τὴν δημοσίευσιν τοῦ βιβλίου τοῦτου, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐτυπώθη.

Τὴν 30 Φεβρουαρίου μηνός, ἔτει δεκάτῳ, ὁ Haüy καὶ ὁ Vauquelin διὰ νέας ἀναφορᾶς, συνταχθεῖσας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν, προσεκάλουν τὸν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργῶν νὰ «χορηγήσῃ εἰς τὸν πολίτην Leblanc τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κρυσταλλώσεως τῶν ἀλάτων, καὶ πρὸς τύπωσιν τοῦ βιβλίου του, ἵνα βεβαιωθῇ καὶ ἐξκπλωθῇ ἡ θεωρία τῆς κρυσταλλώσεως, καὶ ἵνα σχηματισθῶσι συλλογαὶ πλήρεις καθαρῶν κρυστάλλων, ἀποδιδόμενου εἰς τὰς ἀγαπητὰς αὐτοῦ ἐργασίας ἐπιστήμονος, ὅστις ἕνεκα τῶν δεινῶν τῆς Ἐπαραστάσεως ἀδυνατεῖ νὰ διατηρῇ τὴν οἰκογένειάν του».

Ὁ Leblanc ὡς τόσοι ἄλλοι ἐφευρέται, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὸν βιομηχανικὸν πλοῦτον τῆς πατρίδος των, ἔζησε πενέστατος, ἀλλ' ὁ μέγας ἐργάτης οὐδέποτε κατεβλήθη ὑπὸ τῆς ἀτυχίας. Ἐχὼν πνεῦμα ἰσχυρὸν ἅμα δὲ καὶ θέλησιν σταθεράν, ἔφερε μετὰ καρτερίας τὰς σκληρὰς δοκιμασίας τοῦ βιομηχανικοῦ αὐτοῦ σταδίου.

Ὡν δὲ ἐπιστήμων μᾶλλον ἢ τεχνουργός, ἐπέδθη δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας, καὶ κατενόησε μὲν τὴν σπουδαιότητα τῆς βιομηχανικῆς αὐτοῦ ἐφευρέσεως, ἀλλ' ἐθεώρησε τὰ ἐξ αὐτῆς προκύψαντα προσωπικὰ ἀτυχήματα ὡς δευτερεύοντα ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ συμβεβηκότα.

κοσίους παράφρονες και ἐξήκοντα και ἑκατὸν βλάκας.

Ἐώρταζε δὲ πρὸ μικροῦ διπλῆν ἑορτὴν ὁ ἄχαρις ἐκεῖνος κόσμος, εἰώρταζον δὴλα δὴ οἱ βλάκες, οἱ κατὰ τὴν διάνοιαν νήπιοι, και εἰώρταζον και οἱ γέροντες. Προήδρευε δὲ και τῶν δύο ἑορτῶν ὁ κ. Κεντὲν, ὁ διευθυντὴς τοῦ Καταστήματος. Διενέμοντο βραβεῖα εἰς τοὺς βλάκας, διότι ἔχουσιν οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι σχολεῖον, ἔνθα γίνεται προσπάθεια νὰ ἐξυπνήσῃ πως τὸ πνεῦμά των ἐν τῷ στενῷ των ἔγκεφάλῳ. Εἶνε ἄχαρι και δυσχερὲς τὸ ἔργον, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον εὐρέθησαν ἄνθρωποι ἀφοσιωθέντες εἰς αὐτό. Μεταξὺ δὲ τῶν τοιούτων διδασκάλων εἶνε τινες ἐπιληπτικοί, οὓς δὲν ἐμποδίζει τὸ πάθημά των νὰ διδάσκωσι τοὺς βλάκας. Διδάσκουσι δὲ πλὴν τῶν συνήθων μαθημάτων τῶν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα διδασκόμενων, και στοιχεῖα τινὰ τεχνῶν, οἷον τῆς ὑποδηματοποιίας, τῆς ξυλουργικῆς και τῆς ραπτικῆς, δι' αἷς ὑπάρχουσιν ἰδρυμένα τὰ ἀναγκαῖα ἐργαστήρια. Συμβαίνει δὲ οὐχὶ σπανίως νὰ καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς νόσου των αἴφνης οἱ διδάσκαλοι, και διὰ τοῦτο νὰ λησμονῶσιν ὅ, τι πρότερον ἐδίδαξαν, και οὕτω νὰ ἀναγκάζονται ἐκάστοτε νὰ ἀρχίζωσι πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν διδασκαλίαν.

Ἡ τελετὴ τῶν βραβείων εἶνε λίαν συγκινητική. Φαντάσθητε μακρὰν και στενὴν αἴθουσαν ἐν τῷ Καταστήματι, αἴθουσαν λευκὴν, γυμνὴν, μὲ λευκὰ παραπετάσματα. Εἰς τὸ βῆθος ἴστανται αἱ οἰκογένειαι τῶν δυστυχῶν παιδιῶν, πολλαὶ δὲ μητέρες δαιρῦουσι βλέπουσαι ὅτι τὰ τέκνα των τὰ βλακώδη ἀξιοῦνται ὅπως δὴποτε βραβεῖου. Αἱ ταλαίπωροι ἐκεῖναι μητέρες ἐγκλείουσιν ἐν ἑαυταῖς θησαυροὺς στοργῆς ὑπὲρ τῶν τέκνων των, και ὁσάκις πορεύονται πρὸς ἐπίσκεψίν των τὰ πληροῦσι θωπεῖαν και γλυκισμάτων, και ὅσον μεγαλύτερα ἐκδηλοῦται ἡ στοργὴ των ὅσον ἀναισθητότερα φαίνονται τὰ παιδιὰ των.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης εἶνε οἱ μικροὶ βλάκες, ἀποτελοῦντες παράξενον και φανταστικὴν συλλογὴν φυσιογνωμιῶν. Ἐχουσι βλέμματα, εἰς αἷ ἡ ἔλλειψις πάσης ἐννοίας δίδει ἀνησυχαστικὴν σταθερότητα, κρανία ὑδροκεφάλων, ὄψεις ἀσυμμέτρους και παραμόρφους, κεφαλὰς εἰς σχῆμα ἀπιδίου ἢ πεπιεσμένας και πολυγωνικὰς, χεῖλη καταπίπτοντα, ὅπου τὸ μείδιμα ἐκδηλοῦται διὰ μορφασμοῦ κινουῦντος τοῦ θεατοῦ τὴν μελαγχολίαν, πρόσωπα ὁμοιάζοντα πρὸς τὴν ὄψιν ζῶου μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου, κινήσεις πυρετώδεις και βιαίας ὡς τοῦ πιθήκου. Ἐν τινι γωνίᾳ τῆς αἰθούσης κἀθηνται οἱ βαχικτικοί. Εἶς ἐξ αὐτῶν, ὑψηλὸς ὡς ὑπόδημα, ἔχει παιδικὴν τὴν μορφήν και κοκκίνας τὰς παρειὰς, νομίζεις ὅτι εἶνε ὁκτὼ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, και ὅμως εἶνε ἑξοκί και ἐνός. Νομίζεις ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου τὰ πρῶτα τῆς φύσεως δοκίμια, προσπαθούσης νὰ σχηματίσῃ τὸν τύπον τὸν ἀνθρώπινον. Εὐρίσκειται τις ἐν πλήρει

κτηνωδία, διότι βλέπεις ἀμέσως ὅτι ἔμεινεν εἰς τὰ ὄντα ἐκεῖνα δεδεμένη ἡ διάνοια, και ὅτι νῦν βαθεῖα και ἀτελεύτητος ἔστησε τὸν θρόνον της εἰς τοὺς ἔγκεφάλους ἐκεῖνους.

Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ βῆθρου ὑπάρχει μουσικοδιδάσκαλος μὲ τὸ ἀρμόνιον του. Οἱ βλάκες ὀλίγον καταγίνονται περὶ τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν, ἔββλαν ὅμως ἱκανὰ ἄσματα. Ἐπι τοῦ βῆθρου ἴστανται πολλοὶ θεαταὶ ἐλθόντες ἐκ Παρισίων, ἵνα παρασταθῶσι μάρτυρες τῆς ἀντιθέσεως, ἣν ἡ συγκινητικὴ ἐκείνη και ἡσυχοῦς τελετὴ ἀποτελεῖ πρὸς τὸν μέγαν θόρυβον τῆς μεγάλης πόλεως. Τὰ παιδιὰ ἀνέβησαν κοκκινίζοντα ἐπὶ τοῦ βῆθρου, καλούμενα ὀνομαστὶ, και ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἐψιθύριζε λέξεις τινὰς εὐχαριστηρίους ἅμα λαμβάνον ἀνὰ χεῖρας τὸ βραβεῖόν του. Τὰ μᾶλλον ἀνεπτυγμένα, πρὸ ἡ καταβῶσιν ἐκεῖθεν, ἀπήγγελλον και τινὰ μῦθον. Τυφλοὶ τις, ὅστις εἶχε μᾶθει εἰς τὴν ἐντέλειαν νὰ ἐπιδιορθώσῃ καθέλας, ἔλαβεν ὡς βραβεῖον δύο τόμους ἐκ τῶν βιβλίων ἐκείνων, ἅτινα ἔχουσιν ἐξέχοντα ὡς ἐν ἀναγλύφῳ τὰ γράμματα. Μόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του, ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ διὰ τῶν δακτύλων, ἵνα ἴδῃ τί βιβλίον ἦτο τὸ δωρηθέν.

Οἱ λαθόντες ὡς δῶρα βιβλία ἢ εἰκόνας ἦσαν οἱ σχετικῶς μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουσι και πλεῖστοι, οὓς οὐδὲ κἄν φαντάζονται νὰ διδάξωσι τὴν ἀνάγνωσιν. Και ὅμως ὁ ἰδιαιτέρως ἐπιμελούμενος αὐτῶν ἱατρὸς κ. Βουρνεβίλ μᾶς ἐξήγησεν, ὅτι ὑπάρχει και δι' αὐτοὺς σχολεῖον. Τί δὲ τοὺς διδάσκουσι; Νὰ ὁμιλῶσι, νὰ τρώγωσι και νὰ μὴ λερώνονται. Κατορθοῦσι δὲ νὰ ἐλύσωσι πως τὴν προσοχὴν των διὰ λιχνευμάτων, οὕτω δὲ τῇ βοήθειᾳ τῆς γαστριμαργίας των καταβάλλουσιν οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἀγωγὴν των τὴν φυσικὴν αὐτῶν κακίαν. Εἰς τοὺς τοιούτους διένειμαν παιγνίδια. Και πόσοι φεῦ! ἦσαν! Τί γελοιογραφίαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως! Χεῖρες κινουμένηαι εἰς τὸ κενόν, στόματα μέχρι τῶν ὠτίων ἐσχισμένα. Ἐρχοιέξτε ἡ χεῖρ τοῦ ἐπιστάτου ἢ τῆς θεραπεῖας, ἵνα τοὺς κάμῃ νὰ προχωρῶσι, και συχάνεις χάνοντες τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ἐστρέφοντο περὶ ἑαυτοὺς, και ἐπιπτον ἔπειτα χαμαὶ ὡς δέματα ἐμπορευμάτων. Και ὅμως τὸ Κατάστημα ἔχει ἄλλους χειροτέρους. Ὑπάρχουσι βλάκες μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξέλθωσι και οὓς μετὰ τὸ πέρας τῆς παραδόξου τελετῆς ἐπορεύθημεν νὰ ἴδωμεν εἰς τοὺς κοιτῶνάς των. Ἐνόμιζες ὅτι εἰσῆρχεσο εἰς θηριοτροφεῖον. Τίποτε ἀνθρώπινον δὲν εὐρίσκεις ἐκεῖ. Βραεῖα ὀσμὴ σοῦ ἐκτύπα τὸ πρόσωπον ἅμα εἰσῆρχεσο, ἔγινεσο δὲ δεκτὸς μετὰ κορυγῶν ὀργισμένου πιθήκου. Ἄλλοι ἔκειντο εἰς τὰς κλῖνας των, ἄλλοι ἐκάθηντο εἰς ἔδρας κεκλεισμένας ἐμπροσθεν διὰ ῥάβδου, ὅπως αἱ ἔδραι τῶν παιδιῶν. Ὀδυνηρὰ θὰ ἦτο ἡ περιγραφή ὅλων, ὅσα ἐκεῖ ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ. Τὸ ὄν, τὸ ὅποσον μὲ ὀλιγώτερον σχετικῶς ψυχικὸν